

De Oorlogsgravenstichting vindt een massagraf voor de Nederlandse mannen die in 1940 sneuvelden in de Slag om Den Haag geen probleem. De nabestaanden wel. Zij strijden voor een militair ereveld. „Het moeten individuele graven worden. Ieder graf een steen, met naam en data.”

‘Gevallenen Slag om Den Haag verdienen eigen graf’

Nicolette van der Werff

De Nederlandse militairen die op 10 mei 1940 de slag om Den Haag wonnen, waardoor de Duitse opmars tot staan werd gebracht en het kabinet en de koningin de kans kregen te vluchten, liggen, zes hoog gestapeld, in een massagraf aan de Kerkhoflaan. Projectgroep Ereveld Den Haag zet zich in voor een waardige herbegravenis.

„We zijn nu vier jaar bezig maar er is geen enkele wil bij de organisaties die hiervoor zouden moeten zorgen. Ieder plan dat we indienen wordt getorpedeerd. Het is prima zo, schijnen ze te denken. Maar het is een grote schande”, zegt Jurriaan Wouters uit Den Haag, lid van de projectgroep.

Toen Jacob Krist uit Nieuw-Vennep hoorde dat deze krant een artikel zou wijden aan het massagraf reisde hij naar Den Haag om zijn steun aan de

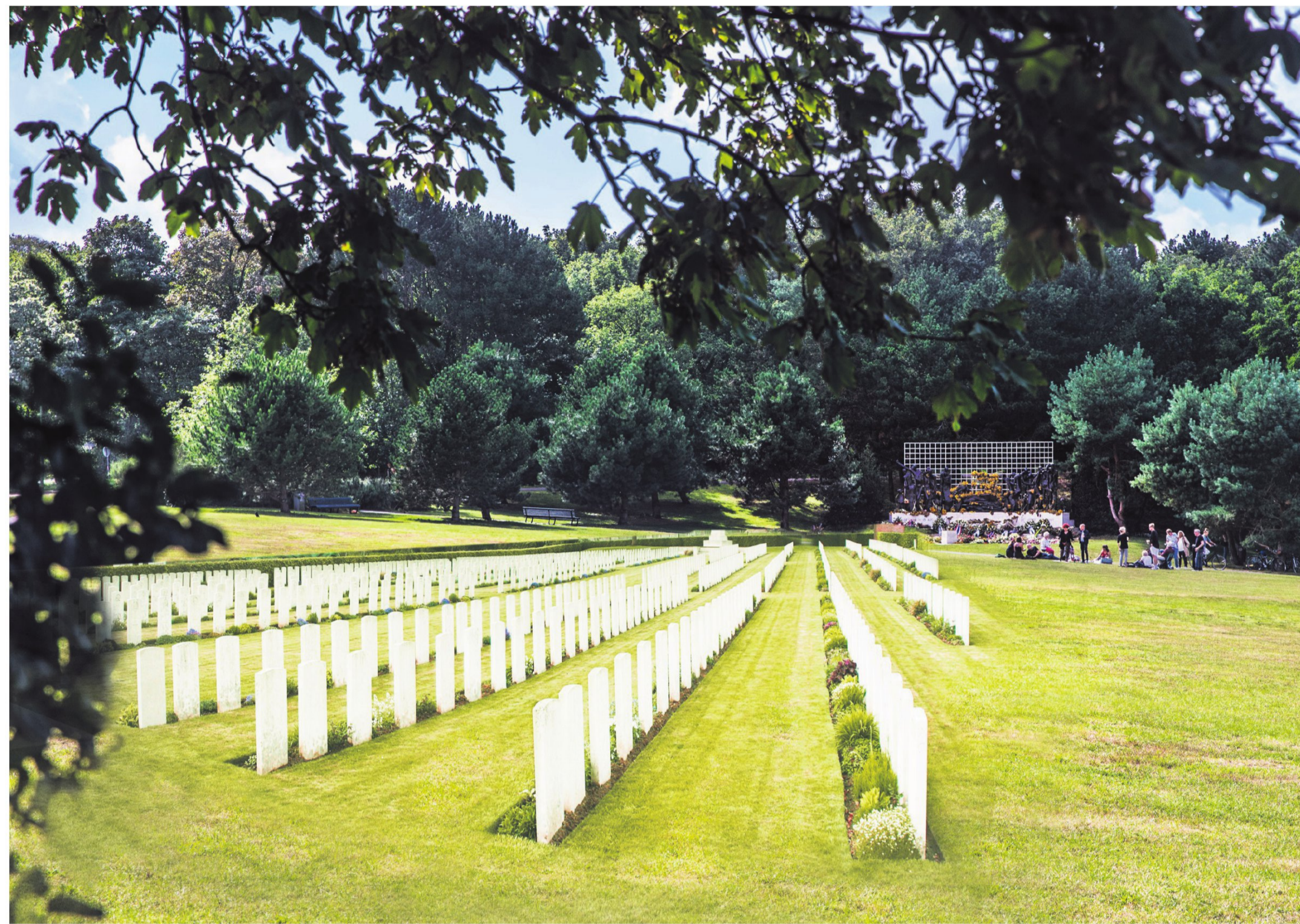
projectgroep te tonen. „Mijn vader ligt in dat massagraf. Mijn moeder was hoogzwanger van mij toen hij sneuvelde. Deze mannen hebben zo hard voor Den Haag en Nederland gevochten en moet je kijken hoe ze er nu bij liggen. Waar is het eergevoel?”

Hemel en aarde bewegen

„Dit kan toch niet” zegt Jantine van Zurk, kleindochter van huzaar Ketema. Ze is speciaal met de trein uit Friesland gekomen. „Mijn grootvader was chauffeur bij beschuitfabriek Hillen in Zaandam. Hij werd opgeroepen en moest vechten. Hij had geen keuze. Na het bericht van zijn overlijden heeft de familie hemel en aarde bewogen om zijn lichaam naar Zaandam te halen. De directeur van de beschuitfabriek heeft zelfs brieven geschreven. Maar mijn opa zou onderop liggen en in verband met ziektes wilden ze het graf destijds niet openen. Mijn familie moest zich daar toen bij neerleggen.”

► Op 10 mei 1940 stort een Duits vliegtuig brandend neer in de Adelheidstraat. Bij de Slag om Den Haag stuitten de Duitsers op hevige verzet.

FOTO: HAAGS GEMEENTEARCHIEF

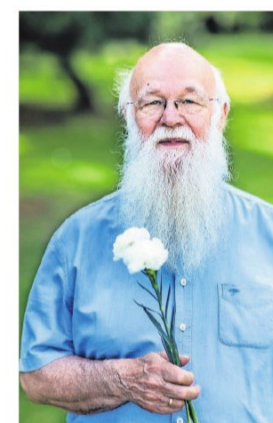
▲ In een massagraf op de algemene begraafplaats aan de Kerkhoflaan staat een troosteloos monument met namen van de gevallen.

FOTO FRANK JANSEN

◀ Zo zouden de nabestaanden het graag willen zien: een militair ereveld vlakbij het Indisch Monument. FOTOMONTAGE FRANK JANSEN

▲ Jurriaan Wouters van Projectgroep Ereveld Den Haag: „Ieder plan dat we indienen wordt getorpedeerd.”

▲ Harm Muis uit Loenen, zijn oom was piloot en werd bij Seinpostduin uit de lucht geschoten.

▲ Jantine van Zurk uit Friesland. Haar grootvader - huzaar Ketema - ligt in het massagraf.

▲ Jacob Krist uit Nieuw-Vennep, wiens vader sneuvelde: „Moet je kijken hoe deze mannen er nu bij liggen.”

▲ Mevrouw Veldhoven, nabestaande van soldaat Martinus van Dongen.

▲ Ronald Vrolijk van Studiegroep Historisch Ockenburg: „De mannen liggen in een anoniem massagraf. Dat kan gewoon niet.”

▲ Ton Bos van Projectgroep Ereveld Den Haag: „Van de namen die bij het massagraf staan, klopt weinig.”

▲ Meneer Franken, nabestaande van soldaat Martinus van Dongen.

lijk”, zeggen de nabestaanden van soldaat Martinus van Dongen, die uit Breda zijn gekomen om de projectgroep te steunen. „Waarom zorgt Nederland niet beter voor de mensen die voor het land vochten?”

Roel Broer van de Oorlogsgravenstichting is er kort over. „De aangeleverde slachtoffers waren soms volstrekt onherkenbaar, soms waren het slechts lichaamsdelen. Hoewel een lichaam toentertijd, zo goed en zo kwaad als het ging, netjes werd begraven, is het desondanks ondoenlijk om hier iets mee te kunnen”, laat hij weten.

„Onzin”, vindt de projectgroep, die op de mogelijkheden van dna-onderzoek wijst. „Een totaal gebrek aan eergevoel”, menen de nabestaanden.

Russisch ereveld

Onlangs maakten de Russen 300.000 euro naar Nederland over om 865 grafstenen te vervangen op het Russische ereveld bij Amersfoort. Op de individuele grafstenen staan namen en jaartallen vermeld. „Deze graven zijn tastbare en symbolische herinneringen aan onze turbulente geschiedenis. We mogen de 865 dappere mannen en vrouwen die op het Sovjet Ereveld begraven liggen nooit vergeten”, zei de Russische ambassadeur. Hij voegde eraan toe dat de Russische regering het als een van haar kerntaken beschouwt om de nagedachtenis aan oorlogsslachtoffers levend te houden.

„Het is onbestaanbaar hoe Den Haag omgaat met de jongens die voor de stad en dit land gevochten hebben. Ik verwacht dat politici, ambtenaren en anderen die hier invloed op hebben zich zullen inzetten voor een Haags ereveld. Die mannen in het massagraf hebben hun plicht gedaan. Nu zijn de politici en de ambtenaren aan zet. Ik roep Hagenaars en Hagenezen op ons hierin te steunen door een mailtje te sturen naar ereveldendhaag@gmail.com”, besluit Wouters.

Reageren? hc.lezers@ad.nl

„Vergis je niet in de Slag om Den Haag”, zegt Harm Muis uit Loenen. De broer van zijn moeder was vlieger bij de marine. Hij verloor het leven toen hij, vlak voor het Seinpostduin, in een water-vliegtuig dat belangrijke personen moest evacueren, werd doodgeschoten. „Razend was Hitler toen zijn troepen hier gestopt werden. Hij verloor zo veel manschappen en vliegtuigen in de Slag om Den Haag dat een invasie van Engeland onmogelijk was geworden. Dat is heel belangrijk geweest. Het is onverteerbaar dat de mannen die dit presteerden nooit een behoorlijk graf hebben gekregen.”

Moed der wanhoop

Niet alleen nabestaanden willen een beter graf. Ronald Vrolijk van de Studiegroep Historisch Ockenburg: „Er is keihard gevochten om Den Haag. Veel soldaten waren reservist of dienstplichtige. Met de moed der wanhoop wonnen ze het

van de Duitse elitetroepen. En deze mannen liggen nog steeds in een anoniem massagraf. Dat kan gewoon niet!”

Van de kosten van een herbegravenis, of het gebrek aan vierkante meters voor een waardig ereveld in een drukke stad als Den Haag, wil de projectgroep niets weten. „Die jongens hebben hun leven gegeven voor Den Haag. Het minste wat de stad kan doen is een stuk grond beschikbaar stellen. Daar hoeft overigens niks voor gesloopt te worden. Dat kan best creatief worden opgelost. Hier, op het grasveld naast het Indisch monument, is een prachtige plek. Maar we staan ook open voor alternatieven. De bult naast de snelweg bij Ypenburg zou een locatie kunnen zijn, of het stuk snijpergroen direct naast de algemene begraafplaats aan de Kerkhoflaan. Het moeten individuele graven worden. Ieder graf een steen. Met naam en data. Zoals dat ook op andere erevelden gedaan wordt”, zegt Wouters.

“**Het is onbestaanbaar hoe Den Haag omgaat met de jongens die voor de stad en dit land gevochten hebben**

— Jurriaan Wouters

Nog in de oorlog liet een aantal families hun gesneuvelde zonen en vaders uit het massagraf halen om hen ergens anders te herbegraven. „Dat waren voornamelijk de officieren. Die lagen bovenop. De families van de soldaten die daaronder lagen, kregen die kans niet. Veel van die families plaatsten daarom destijds houten kruizen op het massagraf. De nazi's vonden al die kruizen maar een rommel-tje. Op hun bevel werden ze verwijderd en vervangen door het huidige witte monument met een rij namen. Van die namen klopt trouwens niet veel. Er staan mensen op die in de jaren 50 nog rondliepen”, zegt Ton Bos van de projectgroep.

‘Onbegrijpelijk’

De Oorlogsgravenstichting, die namens de Nederlandse overheid de graven van Nederlandse gesneuvelden verzorgt, handhaaft tot op heden de beslissing van de nazi's om de Nederlandse jongens geen individueel graf te geven. „Onbegrijpe-